

57 חרמים. ומשנתנו עוסקת בסדר פדיון שדה אחוזה בזמן שאין היובל נהג.

59 משנה

60 המקדיש את שדהו - שדה אחוזהו בשעה שיש בו זמנית שני היובל
61 נהג, אומרים לו הגוברים למקדיש בשעה שמכריו על השדה
62 לפדותה, פתח (התחל) אתה ראשון בפדיון השדה, ואמור בכמה
63 תרצה לפדותה. והיינו משום שהבעלים הפודים שדה אחוזה
64 שהקדישו, נותנין (מוסיפים) חומש על דמי הפדיון, וכל שאר בני
65 אדם הבאים לפדות שדה זו, אין נותנין חומש, והרי זה רוח להקדש
66 שהבעלים יפרו את השדה.

67 המשנה מביאה מעשה בפדיון שדה אחוזה: מעשה באחד שהקדיש
68 את שדהו לברק הבית, מפני רעתה - משום שהיו הרוצאות
69 שהוציא עליה יותר משהיתה משביחה. אמרו לו הגוברים, פתח
70 אתה ראשון בפדיון השדה, ואמר המקדיש, הרי היא שלי באמר
71 - אני מוכן לתת רק איסר בפדיון השדה. אמר רבי יוסי, לא אמר
72 זה המקדיש, הרי היא שלי באמר, אלא הרי היא שלי בפדיונה,
73 ומה שהיה המקדיש יכול לפדות את השדה בביצה שהיא שדה כסף,
74 הוא משום שהקדיש נפדה בין כסף ובין בשוה כסף. וכיון שלא
75 היה מי שרצה לפדותה ביותר ממה שאמרו הבעלים, אמר לו
76 הגובר, תיעתק - זכית אתה בפדיון השדה, ונמצא אדם זה מפיסד
77 את האיסר שנותן בפדיון השדה, וגם ששדהו שאינו רוצה בה מפני
78 רעתה, עומדת לפניו - ברשותו.

79 נמרא

80 שנינו במשנה: המקדיש שדהו בשעה כו' שאין היובל נהג, אומרים
81 לו פתח אתה ראשון בפדיון השדה. הגמרא דנה בביאור לשון
82 'אומרים לו' שבמשנה. מקשה הגמרא: וכי רק אומריין לבעלים
83 שיפתחו בפדיון השדה, והתניא בברייתא (תוספתא פ"ד ה"ט), כופין
84 את הבעלים לפתוח ראשון. מיישבת הגמרא: מאי לשון אומריין
85 שנקט התנא. כוונתו נמי שכופין את הבעלים לפתוח בפדיון השדה.
86 יישוב נוסף: ואיכעית אימא - ואם תרצה תוכל ליישב זאת כך,
87 מעיקרא - מתחילה, אומריין לבעלים שיפתחו בפדיון, וכמבואר
88 במשנה, אי צאית צאית - ואם אכן הבעלים יקבלו ויציתו לדברים
89 ויפתחו בפדיון, די באמירה זו שציתו לה, ואי לא קיבלו הבעלים את
90 הדבריו ואינם רוצים לפתוח בפדיון, כופין אותם לפתוח בפדיון,
91 וכמבואר בברייתא.

92 שנינו במשנה: שהטעם שאומרים למקדיש לפתוח ראשון בפדיון
93 השדה, הוא משום שהבעלים נותנין חומש וכו' ואין אחרים נותנים
94 חומש. הגמרא מבארת מדוע נקט התנא טעם זה, ולא טעמים פשוטים
95 יותר. שואלת הגמרא: מאי אידיא - מדוע נקט התנא, שהטעם
96 שכופים את הבעלים לפתוח בפדיון השדה, הוא משום שהבעלים
97 נותנין חומש ואין אחרים נותנים חומש, הלא גם בלא טעם זה,
98 תיפוק ליה - אפשר ללמוד דין זה מטעם אחר, דאידי דתיביבה
99 עליה - שכיון ששדהו של אדם חביבה עליו ביותר, מפי ופריק לה
100 - הוא יוסיף בדמי הפדיון יותר מכדי שוויה כדי לפדותה ולהחזירה
101 לרשותו. ועוד - וטעם נוסף היה יכול התנא לומר, שכופין את
102 הבעלים לפתוח בפדיון השדה משום שמצות גאולה בארון - עיקר
103 מצות פדיון השדה מוטלת על הבעלים שיגאלנה.

104 משיבה הגמרא: אכן עיקר הטעם לדין זה הוא, ששדהו של אדם
105 חביבה עליו ביותר וירצה לתת עליה אף יותר מכדי שוויה, וכן
106 שעיקר מצות הגאולה היא על הבעלים, וכדברי המקשן, אולם תדא
107 ועוד קאמר - התנא בא להשמיענו טעם נוסף בדין זה מלבד הטעמים
108 העיקריים, וכך כוונתו לומר, תדא - טעם אחד הוא אכן כדברי
109 המקשן, דאידי (כיון) דשדהו של אדם חביבה עליה ביותר, מפי
110 ופריק לה ביותר מכדי שוויה כדי להחזירה לרשותו, וכמבואר לעיל.
111 ועוד - טעם נאמר בדין זה כדברי המקשן, שכופין את הבעלים
112 לפתוח בפדיון משום שמצות גאולה בארון היא. ועוד טעם שליש

1 והכא, בנידון זה של שדה אחוזה, קרא אשפת ודרשי - הם מצאו
2 ייתור בפסוק, וכך דרשו, ליכתוב רחמנא - תכתוב התורה אם
3 משדה מקנתו אשר לא שדה אחוזה, אי נמי - או שתכתוב
4 התורה אשר לא שדה אחוזה, ומכך היינו יודעים את דינו של רבי
5 מאיר, שיצאה מכלל זה שדה שהיא כבר אחוזה, מאי - ומדוע כתבה
6 התורה לשון 'משדה אחוזה', ללמד שדין זה של שדה מקנה אמור
7 רק בשדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה, יצתה שדה זו,
8 שבשעת ההקדש ראויה להיות שדה אחוזה אם ימות האב, ולכן אף
9 אם הקדישה קודם שמת האב, אם אחר כך מת האב, דינה כשדה
10 אחוזה.

11 שנינו במשנה: 'הכהנים ותלויים מקדישין לעולם וכו' וגואלים
12 לעולם.'

13 מקשה הגמרא: בשלמא - מוכן מה שאמרה המשנה שגואלין
14 לעולם, דאצטריך לאפקוי מדישראל - שהוצרכה המשנה להוציא
15 את דין הכהנים והלויים מדין סתם ישראל, דישאלים לא פריקי -
16 אינם יכולים לגאול את השדה שהקדישו אלא עד היובל, אבל
17 לאחר היובל יוצאת השדה לכהנים, ואין הישראל יכול לפדותה,
18 וקא משמע לן - השמיעה לנו המשנה דכהנים ולויים גואלין
19 לעולם, ואפילו לאחר היובל ואין השדה יוצאת ביובל. אלא מה
20 שאמרה המשנה 'מקדישין לעולם', מאי אידיא - מדוע נקטה
21 המשנה דוקא כהנים ולויים, הרי אפילו ישראל נמי - גם כן יכול
22 להקדיש לעולם, כמבואר בברייתא לעיל (כד).

23 הגמרא מנסה לבאר, ודוחה זאת: ובי תימא - ואם תרצה לומר
24 וליישב שכוונת המשנה לחדש, שהכהנים והלויים יכולים להקדיש
25 גם בשנת היובל עצמה, ואילו ישראלים אינם יכולים להקדיש בשנת
26 היובל עצמה. התימא - ביאור זה נח ומוכן לדברי שמואל, דאמר
27 (לעיל כד.) בשנת היובל עצמה לא קדשה - אין ישראל יכול
28 להקדיש את שדהו, והמקדיש שדהו בשנת היובל עצמה, אינה
29 קדושה כלל. קא משמע לן - הוצרכה המשנה להשמיענו דכהנים
30 ולויים מקדישין לעולם, ואפילו ביובל. אלא לדעת רב, שאף
31 ישראלים יכולים להקדיש ביובל, והמקדיש שדהו בשנת היובל
32 עצמה קדושה ונותן חמשים סלעים, קשה, מאי אידיא - מדוע נקטה
33 המשנה דוקא כהנים ולויים, שמקדישים לעולם, והרי אפילו ישראל
34 נמי - גם כן יכולים להקדיש לעולם, ואף בשנת היובל.

35 הגמרא מבארת את המשנה לדברי הכל. מקדימה הגמרא ומקשה:
36 ולמעמיך - ולדברין, שאמרת שדברי המשנה מובנים לדעת שמואל,
37 שרק כהנים ולויים יכולים להקדיש בשנת היובל עצמה, אבל
38 ישראלים אינם יכולים להקדיש שדה ביובל, הרי לכאורה עדין
39 קשה, לשון 'בין לפני היובל בין לאחר היובל' שאמרה המשנה,
40 למה לי - מה באה המשנה ללמדנו בזה, והרי גם ישראל יכול
41 להקדיש לפני ואחרי היובל. אלא יש לומר, אידי - אגב כך תתנא
42 ברישא - במשנה לעיל (כד.) לגבי ישראלים, את הדינים הנוהגים
43 'לפני היובל' ולאחר היובל, שאין מקדישים לפני היובל פחות
44 משתי שנים, ולא גואלים לאחר היובל פחות משנה אחת, תנא סיפא
45 נמי - שנה התנא גם במשנתנו לגבי כהנים ולויים שהם מקדישים
46 וגואלים בין לאחר היובל בין לפני היובל. וממילא אף לדברי רב
47 יש לבאר כן את המשנה, דאידי - שאגב כך תתנא רישא לגבי
48 ישראלים (לעיל כד.) 'אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים,
49 ולא גואלין אחר היובל פחות משנה אחת, תנא נמי סיפא - שנה
50 התנא גם בסיפא לשונות אלו, וכתב שכהנים ולויים מקדישין
51 וגואלין, ואף שבאמת החידוש הוא רק בדין של 'גואלים לעולם',
52 שגואלין את השדה גם לאחר היובל ואינה יוצאת ביובל, ואילו הדין
53 של 'מקדישין לעולם' נהג אף בישראלים.

54 הדרן עלך אין מקדישין

55 פרק שמיני - המקדיש שדהו
56 פרק זה ממשך לעסוק בדיני פדיון שדה אחוזה שהוקדשה, ובדיני

זכרונות מהרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה ז"ל שניאורסאהן
גם סבון, והעיקר - סיגריות, דבר שבעלי ביקש פעמים רבות, אך בהיותי בדנייפרופטרובסק תמיד דחו את בקשותי להעבירן אליו.

כך נתתי לבעלי צידה לדרך כל מה שיכולתי להשיג. יום שלם התרוצצתי ממקום למקום, עד שעלה בידי להשיג את כל המצרכים.

כשהיה הכל מוכן בידי, יצאתי עם הירשע אל בית הכלא, שהיה, כרגיל, מרוחק למדי מן העיר. בשעה שלוש אחר הצהריים, לאחר החלקה ונפילה בדרך שלוש פעמים, הגענו סוף סוף למקום.

פגשנו שם את עורך הדין, והלה אמר לי שעלה בידו להביא לכך ש"ל.ז." ייבדק על ידי רופא כדי להחליט אם ניתן לצרפו אל משלוח האסירים, והרופא מצא שהוא בריא לחלוטין. לאחר מכן גיליתי שלא היתה אמת בדבריו: איש לא ראה את בעלי - לא רופא ולא עורך דין.

לאחר השיחה עם עורך הדין קיבלתי אישור להיפגש עם בעלי ולמסור לו את החבילה שהבאתי עבורו.

המשך ביאור למס' ערכין ליום חמישי עמ' א

1 בא התנא ללמדנו בדין זה, כיון שְהַבְעֵלִים נִתְּנִין תּוֹסֶפֶת חוֹמֶשׁ כּו'
2 על דמי הפדיון ושאר בני אדם שפודים אינם מוסיפים חומש, הרי
3 שיש בזה ריוח להקדש שהבעלים יפרו את השדה.
4 שנינו במשנה: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ וכו'. הגמרא מבארת
5 את יסוד מחלוקתם של חכמים ורבי יוסי האם המעשה היה באיטר
6 או בביצה. שואלת הגמרא: לִימָא בְּהָא קְמִיפְלָגִי - האם נאמר
7 שבדבר זה נחלקו רבי יוסי וחכמים, הֲרַבִּי יוֹסִי כִּכְר שְׂוֹנָה בְּכֶסֶף הִרִי
8 הוא בְּכֶסֶף, וניתן לפדות את השדה על ידי ביצה, וְרַבִּנְן כִּכְרִי,
9 שְׂוֹנָה בְּכֶסֶף אֵינּוּ בְּכֶסֶף ולא ניתן לפדות בשוה כסף רק על ידי
10 כסף ממש. דוחה הגמרא: וכי ניתן לומר שבוה נחלקו רבי יוסי
11 וחכמים, וְהָא קְוִימָא לָן (ב"ק ז), הֲשֹׁנָה בְּכֶסֶף בְּכֶסֶף, ואם כן, אף
12 חכמים מודים שניתן לפדות את השדה בשוה כסף. מיישבת הגמרא:
13 באמת יש לומר דְּבִלִי עֲלָמָא אֲנִן סוברים שְׂוֹנָה בְּכֶסֶף בְּכֶסֶף, וְהָכָא
14 - וכאן במשנתנו שנחלקו חכמים ורבי יוסי האם הפדיון היה באיטר
15 או בביצה, בְּפִדְוִין בְּכֶסֶף שְׂאִין בְּחוֹמֶשׁוֹ שְׂוֹנָה פְּרוּטָה קְמִיפְלָגִי -
16 מחלוקתם היא ביסוד דין פדיון האם ניתן לפדות בדבר ששוה פחות
17 מארבע פרוטות וממילא אין בחומשו שוה פרוטה או לא. והיינו, תְּנָא
18 קְמָא כִּכְר, שדווקא אִיטְר או שוה איטר, דְּאִיבָא בְּחוֹמֶשׁוֹ שְׂוֹנָה
19 פְּרוּטָה - שבחומש שהבעלים מוסיפים על הקרן יש שוה פרוטה,
20 פְּרָקִינָן - בזה ניתן לפדות את השדה, ואילו בביצה שאין בחומשה
21 שוה פרוטה, לא ניתן לפדות. וְרַבִּי יוֹסִי סבר, בְּבִיצָה נְמִי פְּרָקִינָן -
22 גם אם הדבר הנפדה אינו שוה אלא כביצה ואין בחומשו שוה פרוטה,
23 ניתן לפדות על ידו.
24 שנינו במשנה: אָמַר לוֹ הִנֵּיעַתָּה, נִמְצָא מַפְסִיד אִיטְר וְשָׂדֵהוּ לְפָנָיו.
25 אומרת הגמרא: סְתָמָא - סתם משנה זו שנינו 'נמצא מפסיד איטר',
26 הוא כְּדַבְרֵי רַבִּנְן שהמעשה היה באיטר, ולא כדברי רבי יוסי שסובר
27 שהמעשה היה בביצה.

משנה

28 משנתנו ממשיכה לעסוק בסדר פדיון שדה אחוזה, ומבארת את סדר
29 הפדיון, כשמלבד הבעלים יש עוד אנשים שרוצים לפדות את השדה:
30 אָמַר אֶחָד מהבאים לפדות את השדה, 'הֲרִי הִיא שְׂלִי -אני רוצה
31 לפדותה) בְּעֶשֶׂר סְלָעִים, וְאֶחָד אֹמֵר שהוא רוצה לפדותה בְּעֶשְׂרִים
32 סלעים, וְאֶחָד אֹמֵר שהוא רוצה לפדותה בְּשְׁלֹשִׁים סלעים, וְאֶחָד

34 אָמַר שהוא רוצה לפדותה בְּאַרְבָּעִים סלעים, וְאֶחָד אֹמֵר שהוא
35 רוצה לפדותה בְּחֲמִשִּׁים סלעים, הָזֹר בּוֹ שְׂל חֲמִשִּׁים - אם אותו
36 אדם שאמר שיפדה את השדה בחמשים סלעים חזר בו מדבריו ואינו
37 רוצה עוד לפדותה, מְמַשְׁבְּנִין מִנְכָּסָיו עַד עֶשֶׂר סלעים, שזה הסכום
38 שהוסיף על מה שאמר האדם שלפניו, וזה שאמר שרוצה לפדותה
39 בארבעים סלעים יפדה, ונמצאו ביד הגזבר חמשים סלעים. ואם הָזֹר
40 בּוֹ אף שְׂל אַרְבָּעִים, ואינו רוצה עוד לפדותה, מְמַשְׁבְּנִין מִנְכָּסָיו עַד
41 עֶשֶׂר סלעים, שזה הסכום שהוסיף על מה שאמר האדם שלפניו, וזה
42 שאמר שרוצה לפדותה בשלשים סלעים יפדה בשלשים, ונמצאו
43 ביד הגזבר חמשים סלעים, שלשים סלעים הם דמי הפדיון, ועשרים
44 סלעים נוספים הם מה שמשכנו את השנים שחזרו בהם. ואם הָזֹר בּוֹ
45 אף שְׂל שְׁלֹשִׁים סלעים, ואינו רוצה עוד לפדותה, מְמַשְׁבְּנִין מִנְכָּסָיו
46 עַד עֶשֶׂר סלעים, וזה שאמר שרוצה לפדותה בעשרים סלעים יפדה,
47 ונמצאו ביד הגזבר חמשים סלעים, עשרים הם דמי הפדיון, ושלשים
48 נוספים הם מה שמשכנו את השלשה שחזרו בהם. ואם הָזֹר בּוֹ אף
49 שְׂל עֶשְׂרִים סלעים, ואינו רוצה עוד לפדותה, מְמַשְׁבְּנִין מִנְכָּסָיו עַד
50 עֶשֶׂר סלעים, וזה שאמר שרוצה לפדותה בעשרה סלעים יפדה,
51 ונמצאו ביד הגזבר חמשים סלעים, עשרה סלעים הם דמי הפדיון, ואם
52 וארבעים נוספים הם מה שמשכנו את הארבעה שחזרו בהם. ואם
53 הָזֹר בּוֹ אף שְׂל עֶשֶׂר סלעים, מוֹכְרִין אוֹתוֹ (-את השדה) בְּשָׁוִיו,
54 ואף בסכום הפחות מעשרה סלעים, וְנִפְרָעִין מִשְׂל עֶשֶׂר אֶת הַמּוֹתֵר
55 - וגוברים מזה שאמר שרוצה לפדותה בעשרה סלעים את ההפרש בין
56 הסכום שבה נמכרה השדה, לבין העשרה סלעים שאמר שיתן בפדיון
57 השדה, ונמצאו ביד הגזבר חמשים סלעים, עשרה סלעים הם דמי
58 הפדיון בצירוף מה שהשלים ה'בן עשרה', וארבעים סלעים נוספים
59 הם מה שמשכנו את האחרים.
60 המשנה מוסיפה לבאר אופנים של פדיון בהם הפדיון נקבע על פי
61 תוספת חומש של הבעלים: אם הִבְעֵלִים אֹמְרִים שהם רוצים לפדות
62 את השדה בְּעֶשְׂרִים סלעים, וְכָל שאר בני אָדָם גם כן אֹמְרִים
63 שרוצים לפדות בְּעֶשְׂרִים סלעים, הִבְעֵלִים קוֹדְמִין לאחרים בפדיון
64 מִפְּנֵי שֶׁהֵם מוֹסִיפִין חוֹמֶשׁ, ונמצא ההקדש מרויח בפדיון הבעלים, אָמַר
65 דִּין נוֹסֵף: אם לאחר שאמר הבעלים 'הרי היא שלי בעשרים', אָמַר
66 אֶחָד 'הרי היא שלי בְּעֶשְׂרִים וְאַחַת', והיינו שהוסיף סלע אחד על
67 מה שאמרו הבעלים,

58 בארבעים סלעים או בחמשים סלעים, ובכל אחד מאופנים אלו רק
59 האחרון חזר בו והוא לבדו חייב עשרה סלעים.
60 חזרת הגמרא ומקשה: שנינו במשנתנו, תור בו פן עשרים,
61 ממשכנין מנכסיו עד עשר סלעים. ולדברי רב חסדא קשה, אמאי
62 ממשכנים אותו בעשרה סלעים, ליתן דבן שלשים בהריה – שה'בן
63 שלשים' יחלוק עמו את תשלום עשרת הסלעים הללו, ונמצא שה'בן
64 עשרים' חייב לשלם רק חמשה סלעים. מיישבת הגמרא: גם דין זה
65 נאמר באופן דליכא פן שלשים, אלא ה'בן עשרים' הוא האחרון
66 שרצה לפדות את השדה. ומה ששנינו 'חזר בו של שלשים', הוא אופן
67 אחר בו אכן היה אדם שרצה לפדות בשלשים סלעים, וכן כל שאר
68 האופנים שבמשנה, כל אחד מהם הוא אופן לעצמו בו רק האחרון
69 חזר בו והוא לבדו חייב עשרה סלעים.
70 מקשה הגמרא: אי הכי, שכל אחד מהדינים שבמשנה הוא דין
71 לעצמו, אימא סיפא, תור בו של עשר מוכרין אותה בשויה,
72 ונפרעין משל עשר את המותר, ולדברי רב חסדא קשה, מדוע
73 נפרעים מה'בן עשרה' את כל מה שהקדש הפסיד מחמת חזרתו.
74 ליתב דבן עשרים בהריה – שה'בן עשרים' יחלוק עם ה'בן עשרה'
75 בתשלום מה שהפסיד ההקדש, ונמצא שעל ה'בן עשרה' מוטל
76 לשלם רק חצי מההפסד. ובי תימא – ואם תרצה ליישב ולומר,
77 דהכי נמי מדובר באופן דליכא פן עשרים' אלא היה רק 'בן עשרה',
78 אי הכי, מדוע שנה התנא של המושג דין זה בלשון 'נפרעין משל
79 עשר', שמשמעותו שהיו כמה אנשים שרצו לפדותה ומאותו אדם
80 שרצה לפדותה בעשרה סלעים נפרעים את מה שהפסיד להקדש
81 בחזרתו, הרי 'נפרעין ממנו' מיכעי ליה – היה לו לתנא לומר
82 'נפרעין ממנו את המותר', שמשמעותו שנפרעים מאותו אחד שרצה
83 לפדות וחזר בו, את מה שהקדש מפסיד מחמת חזרתו. ומכך שנקט
84 התנא לשון 'נפרעין משל עשר' משמע שבאותו מעשה היה אדם
85 נוסף שרצה לפדות בעשרים וחזר בו, ובכל זאת הוא אינו חולק עם
86 הראשון, ושלא כדברי רב חסדא.
87 הגמרא חזרת בה ממה שהעמידה את המשנה, ומיישבת את
88 הקדשיא על רב חסדא באופן אחר. מיישבת הגמרא: אלא אמר רב
89 חסדא, מדובר במשנה שכל אחד הוסיף עשרה סלעים על דברי זה
90 שקדם לו, וכל אחד שחזר בו משלם עשרה סלעים ואין האחרים
91 שחזרו בהם צריכים לחלוק עמו, ואף על פי כן, לא קשיא ממשנתנו
92 על דברי רב חסדא שאמר שאם גם ה'בן ארבעים' חזר בו משלשים
93 ביניהם, משום שיש לתרץ, כן דברי רב חסדא שמשלשים ביניהם,
94 מדובר ששניהם חזרו בהם בבת אחת, שכיון ששניהם הסכימו לשלם
95 לכל הפחות ארבעים, ומחמת חזרת שניהם מפיסד את עשרת
96 הסלעים שמשלשים עד ארבעים, הם חולקים בתשלום אותם עשרה
97 סלעים, ואילו כן במשנתנו, מדובר שחזרו בהם בזה אחר זה,
98 שבשעה שחזר בו ה'בן חמשים' הוא הניח את ה'בן ארבעים' שיתן את
99 כל השאר והקדש אינו מפסיד בחזרתו אלא עשרה סלעים, וכשחזר
100 בו ה'בן ארבעים' עליו לשלם לבדו את עשרת הסלעים שהפסיד
101 להקדש בחזרתו.
102 הגמרא מביאה ראייה לתירוץ זה: תניא נמי הכי בברייתא כדברי רב
103 חסדא, תורו בולן באחד, משלשין ביניהם את מה שהפסיד ההקדש
104 בחזרתם, וכמבואר לעיל. ויש להקשות על דברי הברייתא, והא אנו
105 תנן במשנתנו, שאם חזר בו ה'בן עשרה' ממשכנין מנכסיו עד עשר
106 סלעים, ואין האחרים חולקים איתו את מה שהקדש הפסיד בחזרתו.
107 אלא לאו שמע מינה – מוכח מדברי הברייתא דכרב חסדא שחילק
108 בזמן חזרתם, שאם חזרו כולם בבת אחת מחלקים ביניהם את
109 התשלום כדברי הברייתא, ואם חזרו בזה אחר זה כל אחד משלם את
110 חלקו כדברי המשנה. מסיקה הגמרא: שמע מינה – אכן יש להוכיח
111 כן.
112 הגמרא מביאה לשון אחר באופן בו נאמר דין זה: איכא דרמי להו
113 מירמא – יש שאמרו שמועה זו של רב חסדא בדרך קושיא ותירוץ
114 ולא כשמועה בפני עצמה. תנן – שנינו במשנה, תור בו של עשר
115 מוכרין אותה בשויה, ונפרעין משל עשר את המותר, ומשמע

1 הפעלים נותנין עשרים ויש סלעים, עשרים וחמשה כנגד מה
2 שהתחייבו עם תוספת חומש, וסלע נוסף כנגד מה שרצה האחר
3 להוסיף בפדיון השדה. ואם בא אחר ואמר שרצה לפדות בפעשים
4 ושתים סלעים, הפעלים נותנין עשרים ושבוע סלעים, עשרים
5 וחמשה כנגד מה שהתחייבו עם החומש, ושני סלעים נוספים כנגד
6 מה שרצה האחר להוסיף על הבעלים בפדיון השדה. ואם בא אחר
7 ואמר שרצה לפדות בפעשים ושלש סלעים, הפעלים נותנין
8 עשרים ושמונה סלעים, עשרים וחמשה כנגד מה שהתחייבו עם
9 החומש, ושלשה נוספים כנגד מה שרצה האחר להוסיף בפדיון
10 השדה. ואם בא אחר ואמר שרצה לפדות בפעשים וארבע סלעים,
11 הפעלים נותנין עשרים ותשע סלעים, עשרים וחמשה שהתחייבו עם
12 החומש, וארבעה נוספים כנגד מה שרצה האחר להוסיף. ואם בא
13 אחר ואמר שרצה לפדות בפעשים וחמש סלעים, הפעלים נותנין
14 שלשים סלעים, עשרים וחמשה שהתחייבו עם החומש, וחמשה
15 נוספים כנגד מה שרצה האחר להוסיף. ומבארת המשנה: שבכל
16 האופנים הללו הבעלים מוסיפים חומש רק על מה שאמרו מתחילה,
17 משום שבדין חומש נאמר שאין הבעלים מוסיפין חומש על עלויו
18 של זה – על התוספת שרצה האחר להוסיף.
19 אולם אם אמר אחר הרי היא שלי בפעשים ויש סלעים, אם רצו
20 הפעלים ליתן שלשים ואחד סלעים ודין, הפעלים קודמין בפדיון
21 השדה. ואם לאו, אימר לו הגובר לזה שבא לפדות, הניעתיך – זכית
22 בפדיון השדה.

גמרא

23 הגמרא דנה במה שממשכנים עד עשרה סלעים את זה שאמר שיפדה
24 את השדה וחזר בו: אמר רב חסדא, לא שנו חכמים שממשכנים
25 בעשרה סלעים את זה שאמר שרצה לפדותה בחמשים, אלא באופן
26 שכן ארבעים – זה שאמר שיפדה את השדה בארבעים סלעים, עומד
27 במקומו – עדיין רוצה לפדות בסכום זה, שבאופן זה לא הפסיד
28 ההקדש מחמת חזרתו של ה'בן חמשים' אלא עשרה סלעים. אבל אם
29 אין ה'בן ארבעים' עומד במקומו, אלא חזר בו מלפדות, משלשין
30 ביניהן – על שניהם לחלק ביניהם את הסכום ששניהם שייכים בו.
31 כלומר, את עשרת הסלעים שמשלשים עד ארבעים ששניהם
32 התחייבו לשלם, יחלקו ביניהם וכל אחד יתן חמשה סלעים. ואת
33 עשרת הסלעים שמארבעים עד חמשים, ישלם ה'בן חמשים' לבדו,
34 שהרי ה'בן ארבעים' שחזר בו לא התחייב עליהם כלל.
35 מקשה הגמרא על דברי רב חסדא: תנן במשנתנו, אם תור בו של
36 ארבעים – זה שאמר שרצה לפדות את השדה בארבעים סלעים,
37 ממשכנין מנכסיו עד עשר סלעים, כנגד מה שהוסיף בשומת השדה
38 על ה'בן שלשים'. ולדברי רב חסדא קשה, אמאי ממשכנים את ה'בן
39 ארבעים' בעשרה סלעים, ליתן פן חמשים בהריה – שה'בן חמשים'
40 יחלוק איתו את תשלום עשרת הסלעים שמשלשים לארבעים,
41 ונמצא שאין ה'בן ארבעים' חייב אלא חמשה סלעים. מיישבת
42 הגמרא: דין זה שעל ה'בן ארבעים' לשלם עשרה סלעים, נאמר באופן
43 דליכא פן חמשים – שלא היה מי שאמר שרצה לפדות בחמשים
44 סלעים, אלא הוא האחרון שאמר שרצה לפדות את השדה וחזר בו,
45 ועל כן הוא משלם עשרה סלעים, ומה ששנינו 'חזר בו של חמשים',
46 הוא אופן אחר בו היה אדם שרצה לפדות בחמשים סלעים וחזר בו,
47 ובשני אופנים אלו רק האחרון חזר בו והוא לבדו חייב עשרה סלעים.
48 חזרת הגמרא ומקשה מהמשך המשנה: שנינו במשנתנו, תור בו פן
49 שלשים, ואינו רוצה עוד לפדותה, אמאי ממשכנין מנכסיו עד עשר
50 סלעים. ולדברי רב חסדא קשה, אמאי ממשכנים אותו בעשרה
51 סלעים, ליתן דבן ארבעים בהריה – שה'בן ארבעים' יחלוק עם ה'בן
52 שלשים' את תשלום עשרת הסלעים שבין עשרים לשלשים, ונמצא
53 שה'בן שלשים' חייב רק חמשה סלעים. מיישבת הגמרא: גם דין זה
54 נאמר באופן דליכא פן ארבעים, אלא ה'בן שלשים' הוא האחרון
55 שרצה לפדות את השדה. ומה ששנינו 'חזר בו של חמשים' וחזר בו
56 של ארבעים, הם אופנים אחרים בהם אכן היה אדם שרצה לפדות

המשך ביאור למס' ערכין ליום חמישי עמ' ב

1 שה'בן עשרה' משלם לבדו את מה שהפסיד להקדש בחזרתו. והקשו
2 על כך, וְהִתְנַיָּא בברייתא שאם חזרו כולן כאחד מְשַׁלְשִׁין בְּיַנְיָהֶם.
3 ועל זה אָמַר רַב הֲסָדָא, לֹא קָשְׁיָא, משום שפֶּאֱנָן בברייתא מדובר
4 שכולם חזרו בהם בְּבֵית אַחֵר, ומשום כך משלשין ביניהם, ואילו בְּאֵן
5 במשנה מדובר באופן שחזרו בהם בְּבֵית אַחֵר זֶה, ומשום כך כל אחד
6 משלם רק את מה שהוסיף על זה שקדם לו.
7 שנינו במשנה: שאם הִבְעִילִים אוֹמְרִים שרוצים לפדות בְּעֶשְׂרִים, וְכָל
8 אָדָם אוֹמְרִים גם שרוצים לפדות בְּעֶשְׂרִים וְכוּ', הבעלים קודמים
9 משום שהם מוסיפים חומש, ואם אמר אחר שהוא רוצה לפדות את
10 השדה בעשרים ואחד, מכריחים את הבעלים לפדות את השדה
11 בעשרים וששה סלעים.

12 הגמרא מבררת מה עדיף, האם חומש או תוספת בקרן. מקשה
13 הגמרא: לְמִימְרָא – האם ניתן לומר כמשמעות דברי המשנה,
14 דְּתוֹסַפְתָּ הַחֹמֶשׁ של הבעלים עֲדִיף על הקרן שהאחר רוצה לתת,
15 ולכך הבעלים שאמרו שיפדו בעשרים קודמים לזה שאמר שיפדה
16 בעשרים ואחד, כיון שהסכום שיתנו עם החומש הוא יותר מהקרן
17 שהיה האחר נותן. וְרַמְיָנָהּ, שנינו לגבי מעשר שני (מע"ש פ"ד מ"ב),
18 שאם בְּעַל הַבֵּית אוֹמֵר שרוצה לפדות את המעשר שני מפירותיו
19 בְּסֻלָּע, ועם תוספת החומש עליו לתת סלע ודינר, וְאֶחָד שאינו בעל
20 הבית, אוֹמֵר שרוצה לפדות בְּסֻלָּע וְאִיפֹר, שהוא תוספת של אחד
21 מעשרים וארבע של דינר, שֶׁל סֻלָּע וְאִיפֹר קוֹדֵם בפדיון הפירות,
22 מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן איסר יותר מבעל הבית. הרי שמבואר
23 במשנה זו, שאם הקרן של האחר מרובה מהקרן של הבעלים, האחר
24 קודם, על אף שהקרן עם החומש שהבעלים רוצים לשלם הוא יותר
25 מהקרן שרוצה האחר לתת. מיישבת הגמרא: הֲבָא – כאן במשנתנו,
26 דְּחֹמֶשׁ אֶת הַיְוֵהָא דְּהַקְדָּשׁ הוּא – שעל ידי תוספת החומש מתרבה
27 ממון ההקדש, תוספת החומש של הבעלים עֲדִיף על הקרן שאמר
28 האחר. אולם הַתָּם – שם, במעשר שני, דְּחֹמֶשׁ אֶת הַיְוֵהָא דְּפֻעַל
29 הַבֵּית – שעל ידי תוספת החומש לא מתרבה ממון ההקדש אלא בין
30 הקרן ובין החומש הם ממונו של בעל הבית, שהרי אינו חייב אלא
31 לפדות את הפירות, להעלות את המעות לירושלים ולאכולם, קְרִנְיָא
32 תִּפְרוֹק שְׁפִיר – מוטל עלינו לדאוג שהפירות יפדו בקרן הכי טובה,
33 אולם מתוספת החומש אֶת הַיְוֵהָא – חומש] לֹא אִיכְפַת לוֹ, כלומר, הפדיון
34 נעשה על ידי הקרן ולא על ידי החומש, ומשום כך, כל המרובה
35 בסכום הקרן זכה בפדיון.

36 שנינו במשנה: אָמַר אֶחָד 'הָרִי הוּא שְׁלִי כוּ בְּעֶשְׂרִים וְחֶמֶשׁ',
37 הבעלים נוֹתְנִין שְׁלִשִׁים. הגמרא מבארת את טעם הדין. שואלת
38 הגמרא: הרי באופן זה העשרים וחמשה שהאחר רוצה לתת בפדיון
39 השדה, שוים לסכום הקרן והחומש של הבעלים, ואם כן, לִימְרוּ
40 הַבְּעִילִים לגובר, אֲתָא גְבָרִין – באדם אחר במקומו, וְלִימְרוּ
41 כלומר, יש מי שרוצה לשלם את הסכום שהתחייבנו בו עם החומש,
42 ואין עדיפות לקרן וחומש של הבעלים על הקרן שהציע האחר,
43 ומדוע כופים אותם לתת שלושים. משיבה הגמרא: מדובר באופן
44 דְּאָמַר בְּעִלִּים מתחילה שיתנו עשרים סלעים וְדִינָר, ובאופן זה הקרן
45 והחומש שעליהם לתת הוא יותר מהעשרים וחמשה שאמר האחר.
46 שואלת הגמרא: אם אכן הבעלים הוסיפו דינר בדמי הפדיון, וְלִיתְנִי
47 התנא דִינָר זה. משיבה הגמרא: לֹא דָק – התנא לא דקדק להזכיר
48 דינרים, אלא הזכיר רק סלעים שלמים שיש להם חשיבות.

49 מקשה הגמרא: וְכִי לֹא דקדק התנא להזכיר אף דינרים, וְהָא קִתְּנִי
50 במשנתנו, אִם רָצוּ הַבְּעִילִים לִיתֵן שְׁלִשִׁים וְאֶחָד וְדִינָר בְּעִלִּים
51 קוֹדְמִין, ומדוע בדין זה לא הזכיר התנא דינרים. מיישבת הגמרא:
52 אֲלֵא אָמַר רַבָּא, מדובר באופן דְּאָמַר בְּעִלִּים מתחילה שיתנו
53 עשרים סלעים וְפְרוּסָה, ובאופן זה הקרן והחומש שעליהם לתת הוא
54 מעט יותר מעשרים וחמשה סלעים, ומשום כך כופים אותם להוסיף
55 בדמי הפדיון ולפדות בשלשים סלעים ופרוטה. ומה שלא הזכירה
56 פרוטה זו במשנה, הוא משום שֶׁלֹא דָק התנא להזכיר פרוטות שהם

57 מטבעות קטנים ביותר, אלא הזכיר רק סלעים או דינרים שיש להם
58 חשיבות.

59 שנינו במשנה: שְׂאֵין מוֹסִיפִין חֹמֶשׁ עַל עֲלוּיוֹ כּוּ' של זה. הגמרא
60 מבארת באלו אופנים אין מוסיפים חומש כנגד עלויו של זה: אָמַר רַב
61 חֲסָדָא, לֹא שָׁנוּ חכמים שהבעלים אינם צריכים להוסיף חומש על
62 עלויו של זה, אֲלֵא באופן שֶׁלֹא נִישׁוּם – שלא שמו את שדה
63 ההקדש בְּשִׁלְשָׁה בני אדם כדברי האחר, אֲכָל אִם נִישׁוּם שדה
64 ההקדש בְּפָנֵי שְׁלֹשָׁה בני אדם כדברי האחר, הבעלים מוֹסִיפִין
65 חומש אף כנגד התוספת של זה, שהרי בשומא זו הוברר שזהו שוויו
66 האמיתי של השדה, ועל הבעלים לשלם חומש על כל שווי השדה.

67 הגמרא מביאה ראיה לדברי רב חסדא: תִּנְיָא נְמִי הֲכִי בברייתא
68 כדברי רב חסדא, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, הבעלים מוֹסִיפִין חומש על
69 עלויו של זה, וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, אֵין מוֹסִיפִין. ויש לברר בדברי
70 הברייתא: הֲכִי דְמִי, אִי נחלקו באופן שֶׁלֹא נִישׁוּם השדה בשלשה
71 כדברי האחר, אם כן, מֵאֵי מַעְמָא דְּבֵית שְׂמַאי שהבעלים מוסיפים
72 חומש על עלויו של זה, הרי אין זה שוויו של השדה. אֲלֵא ודאי יש
73 לומר שנחלקו באופן דְּנִישׁוּם השדה בשלשה כדברי האחר, ובאופן
74 זה סוברים בית שמאי שהבעלים מוסיפים חומש על עלויו של זה,
75 אבל אם לא נישום השדה בשלשה, מודים בית שמאי שאין הבעלים
76 מוסיפים חומש על עלויו של זה, ואם כן קשה, לִימָא, שֶׁרַב הֲסָדָא
77 שחילק בין נישום בשלשה ללא נישום בשלשה, הוּא דְּאָמַר את
78 דבריו בְּבֵית שְׂמַאי שסוברים חילוק זה, והניח את דבריו בית הלל.

79 אלא לְעוֹלָם יש להעמיד שהמחלוקת בברייתא היא באופן דְּלֵא
80 נִישׁוּם השדה בשלשה, ואם אכן נישום בשלשה בית הלל מודים
81 שהבעלים מוסיפין חומש על עלויו של זה, וכדברי רב חסדא. וְמָה
82 שְׁבֵית שְׂמַאי סוברים שהבעלים מוסיפים חומש אף בלא נישום
83 בשלשה, הוא משום חומרא שהם מְחַמְרִין ולא מעיקר הדין. הרי
84 בדברי רב חסדא הם כדברי בית הלל, שבלא נישום השדה כדברי
85 האחר, אין הבעלים צריכים להוסיף חומש על עלויו של זה, ואם
86 נישום ההקדש כדבריו, הבעלים מוסיפים חומש אף על תוספת זו.

87 מוסיפה הגמרא ביאור נוסף: אִי בְּעֵית אִימָא, לְעוֹלָם יש לומר
88 שנחלקו בברייתא באופן דְּנִישׁוּם השדה בפני שלשה, וְאִיפֹךְ –
89 והפוך את סדר הברייתא ואמור כך, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, אֵין
90 הבעלים מוֹסִיפִין חומש על עלויו של האחר, ואילו בית הלל סוברים
91 שמוסיף חומש, ונמצא שדברי רב חסדא הם כדברי בית הלל.

92 שואלת הגמרא: הרי לפי ביאור זה נמצא שבית שמאי הקלו בדין זה
93 יותר מבית הלל, ואם כן לִיתְנִיה נְמִי קוֹלֵי בֵּית שְׂמַאי וְחֹמְרֵי בֵּית
94 הֵלֵל – היה לתנא לשנות דין זה לגבי הדינים בהם בית שמאי מקילים
95 יותר מבית הלל. מסיקה הגמרא: אֲלֵא לְעוֹלָם יש לומר כביאור
96 הראשון, שהברייתא עוסקת באופן דְּלֵא נִישׁוּם השדה בשלשה,
97 וּבֵית שְׂמַאי מְחַמְרִין עסקת באופן זה על הבעלים להוסיף חומש כנגד
98 עלויו של זה.

99 שנינו במשנה: אָמַר אֶחָד הָרִי הוּא שְׁלִי בְּעֶשְׂרִים וְשֶׁשׁ כּוּ', אם רצו
100 הבעלים ליתן שלשים ואחד ודינר, הבעלים קודמין בפדיון, ואם לאו
101 אומר לו הגיעתך. מדייקת הגמרא: משמע שאם רָצוּ הבעלים לפדות
102 בשלשים ואחד, אֵין – הם צריכים לפדות בסכום זה, אולם אם לֹא
103 רָצוּ, לֹא, והאחר יפדה בעשרים וששה. מבארת הגמרא: הטעם שאין
104 כופין את הבעלים להוסיף, הוא משום דְּאָמְרֵי הבעלים, אֲתָא גְבָרָא
105 בְּחִירָא – הגיע אדם אחר להעמיד עצמו במקומו, לפדות בסכום
106 גבוה יותר ממה שהיה עליו לתת עם תוספת החומש.

107 שואלת הגמרא: הרי שנינו לעיל שאין מוסיפים חומש על עלויו של
108 זה, ואם כן, דִּינָר מֵאֵי עֲבִידְתֵיהּ – מדוע על הבעלים להוסיף דינר.
109 משיבה הגמרא: אָמַר רַב שֶׁשֶׁת, הֲכִי קָאָמַר התנא, אִם רָצוּ
110 הַבְּעִילִים מְעַקְרָא – מתחילה, כשפתחו בשומת השדה, לִיתֵן סכום
111 שהוא חֶשְׁבֹּן הַמְּנִיעַ לְאֶחָד וְשְׁלִשִׁים סלעים וְדִינָר, או הבעלים
112 קודמים לפדות את השדה,